

Tidsbegränsade uttag av tjänstepension och låg ekonomisk standard

Rapport 1 februari 2017

Daniel Hallberg

Gabriella Sjögren Lindquist

2017-03-14

isf

Bakgrund

- Ökad betydelse av tjänstepensionen för den totala pensionen
- Ökade möjligheter att själv bestämma över såväl sparande som uttag
- Det genomsnittliga antalet tjänstepensioner per person har ökat över tid
- Något högre andelen som tar ut tjänstepensionen tidsbegränsat, vanligtvis under 5 år, idag än tidigare

Varför är detta intressant?

- Samspel mellan olika delar av socialförsäkringen
- Möjligheten att få olika behovsprövade offentliga stöd inom socialförsäkringen kan påverkas av vald utbetalningsprofil
- Används tidsbegränsade uttag för att trappa ned från arbetslivet?
- Påverkan på statens finanser av att individer väljer korta uttag
- Rationellt agerande? Kalkylerar individen med offentliga stöd efter att den temporära utbetalningen tagit slut?

Denna delrapport

För denna delrapport är uppdraget att svara på

- Om andelen med låg ekonomisk standard påverkas av de tidsbegränsade pensionerna
- Om statens budget påverkas på lång sikt av de tidsbegränsade pensionerna

Vårt bidrag

- Tidigare studier har varit teoretiska eller byggt på simuleringar
- Denna studie svarar på hur tidsbegränsade tjänstepensioner påverkar användandet av behovsprövade bidrag, andelen ekonomiskt utsatta, arbetsutbud och statens skatteintäkter
- Använder två experimentliknande situationer som leder till att olika grupper i större utsträckning börjar ta ut tjänstepensionen tidsbegränsat (kausal ansats)
- En unik mikrodatabas över tjänstepensionsuttag

ISF:s tjänstepensionsdatabas

- Mikrodata från bolagen: uttagsval, pensionstidpunkt, pensionskapital, m.m. Försäkrare ingår Alecta, AMF, SPV, SEB, KPA. (Kåpan förväntas leverera data)
- LISA-databasen 1990-2014. Urvalet är födda 1930-1958.
- Förvalsbolagen inom respektive område + SEB

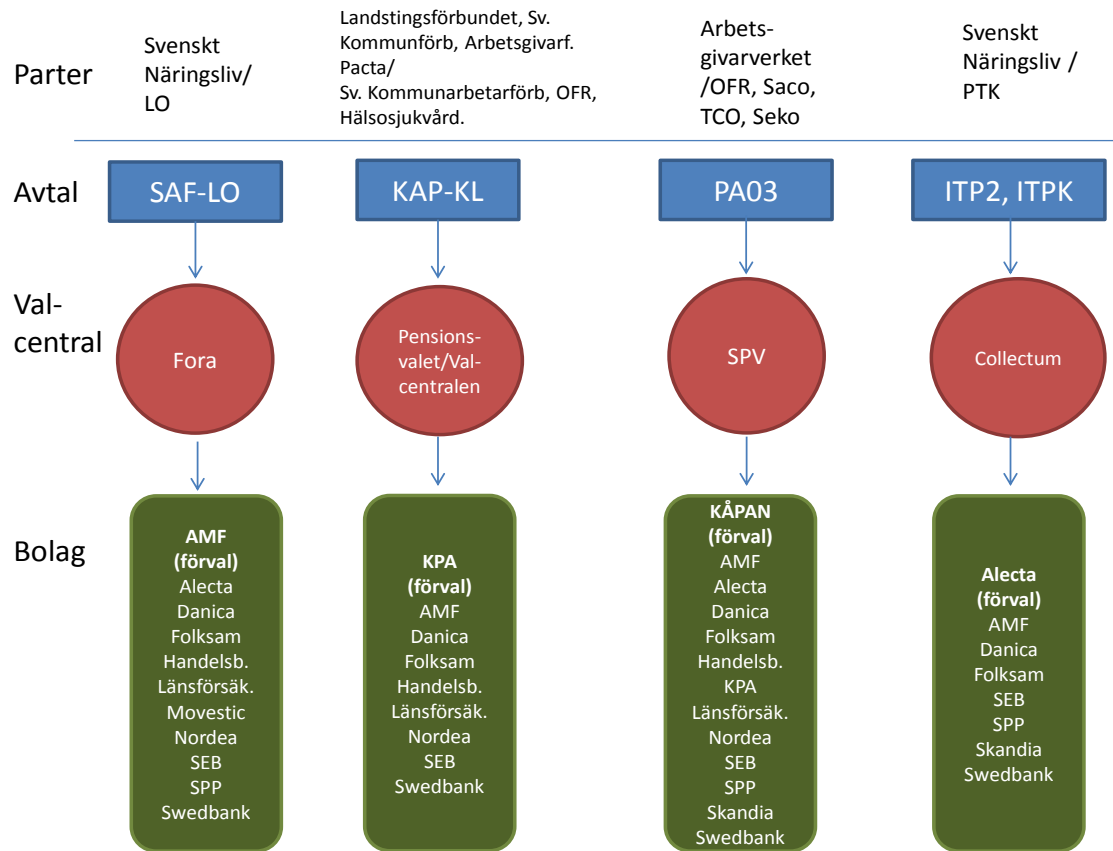

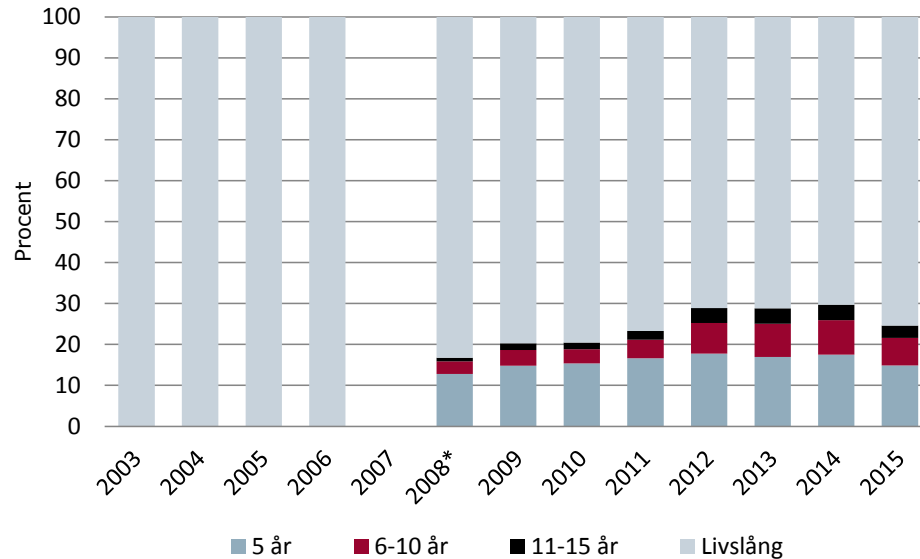
Bild 7

Två förändringar används för att skatta effekterna på pensionärers ekonomiska situation

Den ena förändringen var det nya ITP-avtalet år 2007

- Inom ITP infördes 1 juli 2007 möjligheten att göra uttag av den förmånsbestämda pensionen på som kortast 5 år. ITP omvandlades till ITP2.
- Innan juli 2007 kunde individer bara välja livsvarigt uttag på sin förmånsbestämda pension inom ITP-området.
- Nya ITP har som förval att förmånen betalas ut livsvarigt från 65 års ålder, både för den förmånsbestämda och avgiftsbestämda delen.

Andelen med olika val av uttagsperiod inom förmånsbestämd ITP2. Enbart de som påbörjade uttaget under det år de fyllde 65 år.

*Data med uppgifterna om uttagsval startar i maj 2008. Reformen inträffade 1 juli 2007. Av den anledningen har det inte varit möjligt att ange uttagsfördelningen under år 2007. Källa: Alecta, ISF:s bearbetningar.

Den andra förändringen består i en blankettförändring

Tremånaderbrevet som skickades till KPA:s kunder från och med maj 2011 till och med hösten 2016

Den andra förändringen består i en blankettförändring

Tremånaderbrevet som skickades till KPA:s kunder från och med maj 2011 till och med hösten 2016

UTBETALNING AV PENSIONS FÖRSÄKRING

Avgiftsbestämd ålderspension KAP-KL/AKAP-KL
2015-03-09

Snart börjar vi betala ut din tjänstepensionsförsäkring

I maj 2015 börjar vi betala ut din pensionsförsäkring. Bestämmer du inget annat betalar vi ut den så länge du lever (livsvarig utbetalning).

Månadsbelopp

Din försäkring börjar betalas ut i maj 2015 och de preliminära månadsbeloppen blir följande om du till exempel väljer:

- Livsvarig utbetalning 264 kronor, varav 101 kronor i återbäring.
- 10-årig utbetalning 571 kronor, varav 202 kronor i återbäring.

Utbetalningstid

Du kan välja en annan utbetalningstid än de ovan angivna, och du kan välja att ta ut din försäkring vid ett senare tillfälle. Vill du ha en livsvarig utbetalning och inte ändrar något på försäkringen behöver du inte skicka in svarsblanketten. Om du väljer att skjuta upp utbetalningen av din försäkring mer än 6 månader, kan du inte ändra på utbetalningstiden nu. Du kommer då innan utbetalningen påbörjas få ett nytt brev där du kan välja vilken utbetalningstid du vill ha. Observera att ingen ändring av utbetalningstidpunkt eller utbetalningstid är tillåten från den första maj 2015.

Ändring av utbetalning

Här kan du ändra utbetalningen av din pensionsförsäkring. Gör du inga ändringar kommer vi att betala ut din försäkring från och med maj 2015 och så länge du lever.
Observera att ingen ändring av utbetalningstidpunkt eller utbetalningstid är tillåten från den första maj 2015.

Jag vill ändra utbetalningstiden till:

10 år Eget val (mellan 5-20 år)

Jag vill ta ut min försäkring vid en senare tidpunkt: År Månad

Jag bekräftar ovanstående med min underskrift:

.....
Namnteckning Datum

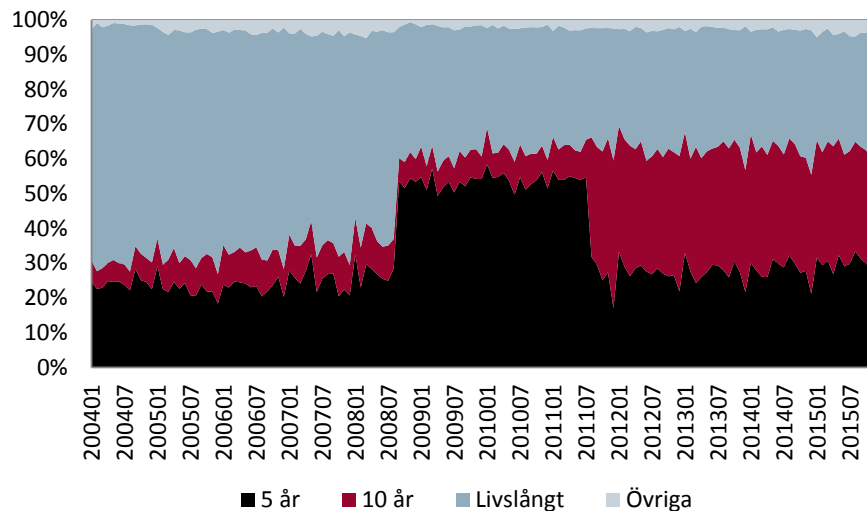
.....
Namnförtydligande Telefon dagtid/mobilnummer

.....
E-post adress

Blanketten ska endast skickas in om du har ändrat din försäkring, dock senast 1 april 2015. Adressen är KPA Pension, 106 85 Stockholm.

00PFR

Andel med olika uttagstid inom KAP-KL mellan åren 2004 och 2015.

I figuren ingår de som påbörjade uttaget av KAP-KL under den månad de fyllde 65 år. Blanketten för tre månadersbrevet ändrades i juni 2008 och i maj 2011. De första som fick respektive brev uppnådde 65 års ålder i september 2008 och i augusti 2011. Källa: ISF:s bearbetningar av data från KPA.

Hur kan tidsbegränsade uttag påverka statens budget?

Förväntad effekt på BT: kort och lång sikt och totalt över livet

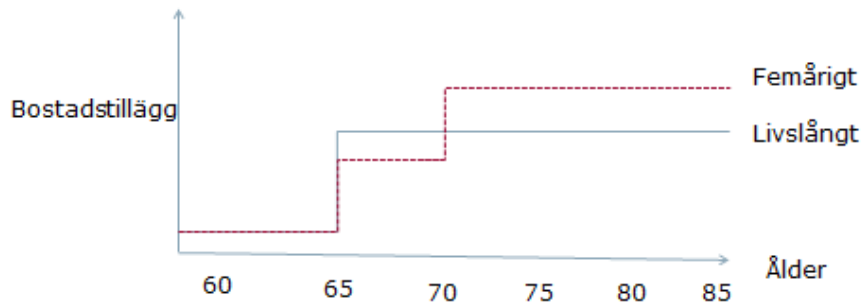

Bild 26

isf

Förväntad effekt på skatteinbetalning

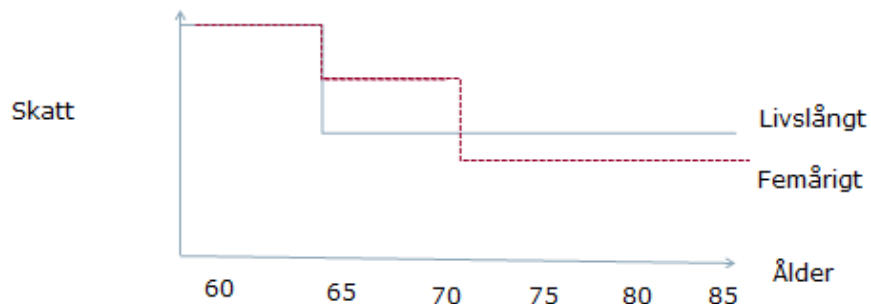

Bild 27

isf

Hur kan tidsbegränsade uttag påverka andelen ekonomiskt utsatta?

- På kort sikt, mellan 65 och 70 års ålder, borde inkomster öka och ekonomisk utsatthet minska
- På längre sikt, efter 70 års ålder, beror det på offentliga bidrag
- Men, det kan även finnas indirekta och dynamiska effekter genom ökade tjänstepensionsinkomster: minskat arbetsutbud, lägre förvärvsinkomster, ändrat behov av t.ex. bostadstillägg

Valet av uttagsperiod är olika betydelsefullt för olika sektorer

- För kommunal- och landstingsanställda handlar valet mellan 5-årigt och livslångt uttag om i genomsnitt 10 100 kr/år under de första fem åren som pensionär. Vid 71 års ålder är skillnaden 5 200 kr/år.
- Detta motsvarar 5 respektive 3 procent av total pensionsinkomst.
- Mer betydelsefullt för privatanställda tjänstemän, här handlar det om i genomsnitt 103 000 kr/år respektive 38 000 kr/år.
- Som andel av pensionsinkomst är det , i angiven ordning, hela 38 och 16 procent.

Effekter på tjänstepensioner och allmän pension,
hundra-tals kronor per år

	<i>KPA</i>		<i>Alecta</i>	
	66-69 år ^A	71 år ^B	66-69 år ^A	71 år ^B
Valbar tjänstepension hos förvalt bolag	47,528***	-11,548***	115,568***	12,5
Summa tjänstepension	57,307**	-39,128*	93,357***	-15,98
Allmän pension	28,239	-18,882	-14,247**	-7,198

Difference-in-difference-skattningar. Linjär modell (OLS) med robusta standardfel. */**/** indikerar signifikant på 0,05/0,01/0,001-nivå. Antal observationer för KPA, A, B: 58528, 14622; för Alecta, A, B: 235286, 30330. I beräkningarna kontrolleras för tjänstepensionsbolag, ålder och födelsemånad. För KPA ingår födda 1943. För Alecta ingår födda år 1940–1941, 1943–1945. Se bilaga 2 för urval och metodbeskrivning.

Effekter på bostadstillägg

	Andel med bostadstillägg		Summa bostadstillägg (100-tals kr per år)	
	KPA	Alecta	KPA	Alecta
Genomsnittlig effekt 65-71 år ^A	0,009**	0,002	3,71***	-0,32
Genomsnittlig effekt 66-69 år ^B	0,015	0,000	6,65*	-0,86
Genomsnittlig effekt 71 år ^C	0,007	0,007	6,51*	1,35

Difference-in-difference-skattningar. Linjär modell (OLS) med robusta standardfel. */**/*** indikerar signifikant på 0,05/0,01/0,001-nivå.

Effekter på äldreförsörjningsstöd

	Andel med äldreförsörjningsstöd		Andel ekonomiskt utsatta	
	KPA	Alecta	KPA	Alecta
Genomsnittlig effekt 65-71 år ^A	0,002	-0,002**	-0,009**	-0,007***
Genomsnittlig effekt 66-69 år ^B	-0,002	-0,002*	-0,003	-0,012***
Genomsnittlig effekt 71 år ^C	0,002	0,000	0,006	0,005

Difference-in-difference-skattningar. Linjär modell (OLS) med robusta standardfel. */**/*** indikerar signifikant på 0,05/0,01/0,001-nivå.

Effekter på förvärvsarbete

	<i>Andel förvärvsarbetande†</i>		<i>Förvärvsinkomst (100-tals kr per år)</i>	
	KPA	Alecta	KPA	Alecta
Genomsnittlig effekt 65-71 år ^A	-0,014***	-0,023***	-30,95**	-140,53***
Genomsnittlig effekt 66-69 år ^B	-0,034**	-0,029***	-87,31**	-146,95***
Genomsnittlig effekt 71 år ^C	-0,004	-0,010	-14,05	-73,05*

† Förvärvsarbete definieras som förvärvsinkomst över 2 prisbasbelopp. Difference-in-difference-skattningar. Linjär modell (OLS) med robusta standardfel. */**/** indikerar signifikant på 0,05/0,01/0,001-nivå.

Genomsnittliga effekter på bruttoinkomster och statlig skatt

	<i>Bruttoinkomst (100-tals kr per år)</i>		<i>Andel som betalar statlig skatt</i>	
	KPA	Alecta	KPA	Alecta
65-71 år ^A	30,60	-129,00**	-0,001	-0,017***
66-69 år ^B	106,48	-169,66*	-0,001	-0,025***
71 år ^C	-19,26	4,27	0,006	-0,006

I bruttoinkomsterna ingår beskattningsbara förvärvsrelaterade inkomster, tjänstepensioner och allmän pension. Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd ingår inte (bilaga 2). Difference-in-difference-skattningar. Linjär modell (OLS) med robusta standardfel. */**/** indikerar signifikant på 0,05/0,01/0,001-nivå.

Slutdiskussion

- Uttagsbeslutet kräver medvetenhet och långsiktighet, dessutom kan det vara många beslut om olika pensioner som individen möter
- Många har svårigheter med att ta långsiktiga finansiella beslut, antingen för att det är svårt i sig, eller pga. att de har svårt att ta till sig informationen
- Informationen är styrande och påverkar i mycket stor utsträckning vilka val en blivande pensionär gör, speciellt bland ekonomiskt utsatta
- Större akuta ekonomiska behov, kortare förväntad livslängd och/eller informationsbrist

Slutdiskussion

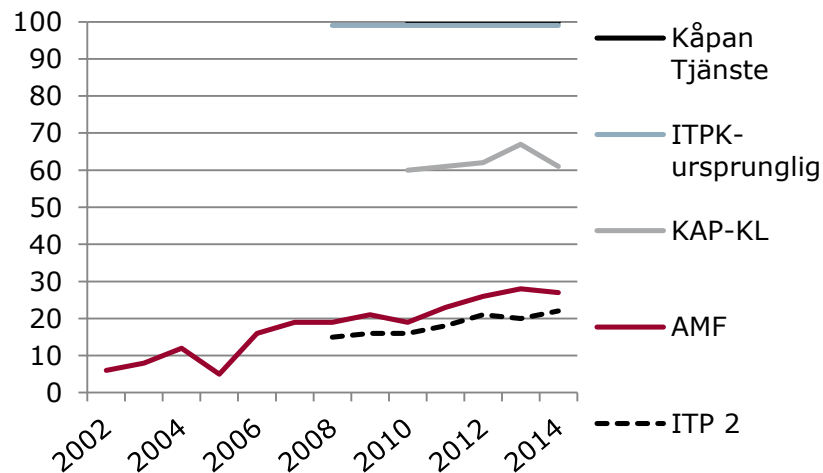
- Riskerna med tidsbegränsade uttag behöver nyanseras
- För staten är risken att förvärvsarbetet, och därmed skatteinkomsterna, minskar – märk dock att vi bara undersökt en viss marginal

Förslag i debatten

- Samordna pensionsinformation (och pensionsval?)
- Utan en tydlig samordning av informationen och valen finns en fara att många personer inte kan göra optimala val för uttagen av pension
- En framkomlig väg vore att samtliga pensionsval, inklusive val för den allmänna pensionen, görs på en gemensam blankett/plattform?
- Idag sker automatisk utbetalning enligt ett förval – ett ansökningsförfarande för tjänstepensionen, på det sätt som finns i den allmänna pensionen, istället för en automatisk utbetalning enligt ett förval?

TACK!

Andelen tidsbegränsade uttag fördelat per år, procent - uttag vid 65 års ålder

Källa: Alecta¹, AMF², KPA³ och Kåpan.

Anm.: I figuren sammanfaller linjen för Kåpan Tjänste med ITPK.

¹ Statistiken gäller samtliga åldrar för ursprunglig ITPK och inte endast dem som tar ut pensionen vid 65 års ålder. Statistiken gäller endast aktivt försäkrade inom ITP 2 och både aktivt försäkrade och fribrevshavare inom ursprunglig ITPK.

² Underlaget som levererats från AMF är inte uppdelat på samma sätt som för de andra bolagen, varför resultaten nedan redovisas för samtliga uttagsåldrar sammantaget. I statistiken ingår uttag från alla avtalsområden där AMF är ett möjligt valalternativ för pensionen, det vill säga SAF-LO, PA 03, KAP-KL, ITP/ITPK, Företagsmarknad, Privat sparande. I statistiken ingår både aktivt försäkrade och fribrevshavare. Engångsutbetalningar är inräknade i uttag på 1–5 år.

³ Statistiken gäller aktivt försäkrade, det vill säga dem som vid pensionering arbetar inom den aktuella sektorn.